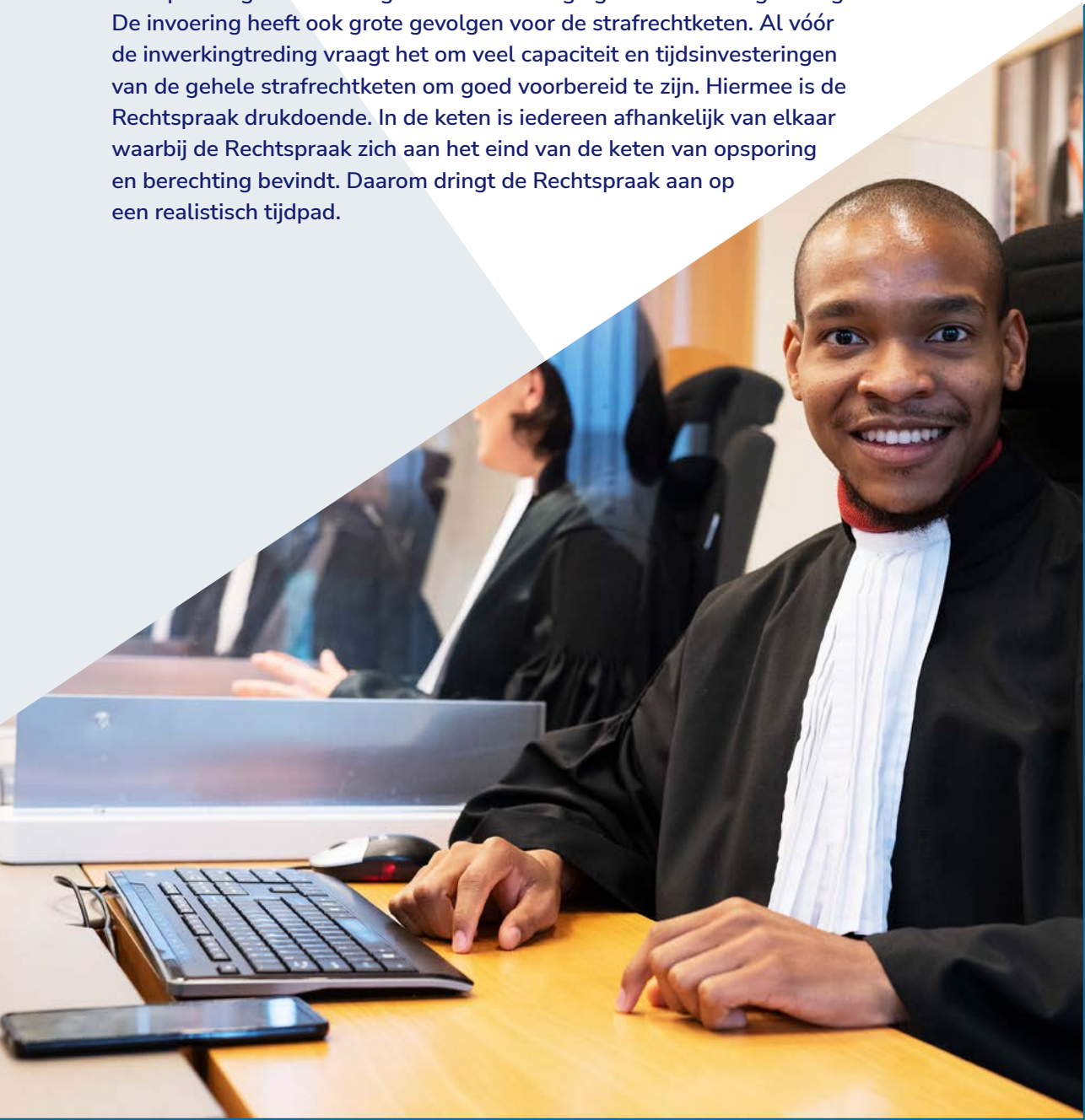

Nieuw Wetboek van Strafvordering

De Rechtspraak onderschrijft de noodzaak voor een nieuw Wetboek van Strafvordering dat beter aansluit bij de huidige tijd en de aanpak van nieuwe vormen van misdaad. Wij zijn tevreden dat er stappen gezet worden in deze noodzakelijke moderniseringsoperatie. We zien veel kansen om bij te dragen aan oplossingen voor vraagstukken en uitdagingen van vandaag de dag. De invoering heeft ook grote gevolgen voor de strafrechtketen. Al vóór de inwerkingtreding vraagt het om veel capaciteit en tijdsinvesteringen van de gehele strafrechtketen om goed voorbereid te zijn. Hiermee is de Rechtspraak drukdoende. In de keten is iedereen afhankelijk van elkaar waarbij de Rechtspraak zich aan het eind van de keten van opsporing en berechting bevindt. Daarom dringt de Rechtspraak aan op een realistisch tijdpad.

Door de wetgever is de verwachting uitgesproken dat het nieuwe wetboek het strafproces efficiënter, beter en sneller gaat maken, met een positief effect op zaaksvoorraden en doorlooptijden. Delen van het wetboek bieden daartoe zeker kansen. Echter, waar sommige bepalingen voor de ene organisatie tijdswinst betekenen, zorgt het voor een andere organisatie mogelijk voor een verhoogde werklast.

Gelet op de omvang van de vernieuwingsopgave, de personele tekorten, zaaksvoorraden, de toenemende complexiteit, en daarmee samenhangende doorlooptijden, pleit de Rechtspraak voor een beleidsluwe periode in aanloop naar en rondom de invoering van het nieuwe wetboek.

In eerdere fases in het proces om tot deze nieuwe wetgeving te komen, heeft de Rechtspraak nauwgezet haar visie gegeven in wetgevingsadviezen. In dit position paper deelt de Rechtspraak enkel de meest urgente aandachtspunten. Positieve ontwikkelingen, zoals de codificatie van enkele in de praktijk ontwikkelde processuele regels en werkprocessen, worden daardoor in dit paper niet belicht.

AVR – (beknopt) proces-verbaal is vereist

Het nieuwe wetboek stelt voor dat de audiovisuele registratie (beeld en/of geluid) als zelfstandig wettig bewijsmiddel gaat gelden. De Rechtspraak heeft – mede door de praktijkervaringen in de pilots – hierover tot nu toe een aantal bevindingen.

- Een verkort proces-verbaal in combinatie met opnames van politieverhoor en zitting leidt tot problemen met betrekking tot capaciteit, (technische) uitvoering en privacy.
- Het kost de rechter veel meer tijd om opnames van het politieverhoor te bekijken/ beluisteren. Het leidt tot onwenselijke verschuiving van taken van de politie (en het openbaar ministerie) naar de rechter.
- Opnames bieden vaak maximaal zicht op personen, voorwerpen en plaatsen. Deze kunnen in verkeerde handen vallen. Er zijn daarom zorgen over de privacy.
- Bij een geluidsopname van de zitting kost het een opvolgende rechter veel meer tijd om een opname van de zitting uit te luisteren dan het lezen van een proces-verbaal van de zitting.
- Voor de gerechtshoven geldt een extra werklastverzwaring, omdat een gerechtshof in hoger beroep altijd alsnog een schriftelijk uitgewerkt proces-verbaal dient aan te leveren bij de Hoge Raad.

Audiovisuele registratie is waardevol als controlemiddel. Een voor de Rechtspraak werkbaar proces betekent dat er minstens een verkort proces verbaal met de meest belangrijke onderdelen – en liefst – een compleet proces-verbaal wordt bijgevoegd.

Beweging naar voren

Een grotere regierol voor de rechter-commissaris en/of de voorzitter van het gerecht leidt tot extra taken. Hiervoor is voldoende juridische ondersteuning en rechterscapaciteit nodig. Het vereist ook een actievere rol van de verdediging en het is van belang dat de gefinancierde rechtsbijstand hierop aansluit. Vroege regie biedt kansen en die wil de rechtspraak benutten. De Rechtspraak wil er wel op wijzen dat door eerder genoemde afhankelijkheden het onzeker is of door de beweging naar voren de doorlooptijden daadwerkelijk worden verkort.

Digitalisering cruciaal

Het strafproces verandert van een proces 'op papier' in een volledig digitaal proces. Daarvoor moeten de (digitale) veiligheid en kwaliteit (waaronder integriteit, authenticiteit) verzekerd zijn. Er zijn ook nieuwe IT-voorzieningen nodig. De IT moet op orde zijn in de hele keten. De aanpassingen in het bestaande IT-systeem van het OM en de Rechtspraak (GPS) en de beoogde nieuwe IT-systemen (EMMA/BAS) zijn randvoorwaardelijk. Dat is een forse opgave waarin wij goed samen werken met het OM.

Verdachte bij getuigenverhoor – 'niet aanwezig, tenzij'

In het nieuwe wetboek wordt voorgesteld om de hoofdregel dat de verdachte bij een getuigenverhoor 'niet aanwezig is, tenzij' om te keren naar 'wel aanwezig, tenzij'. Er zijn grote zorgen dat dit leidt tot ongewenste effecten, zoals niet onbevungen kunnen verklaren, veiligheid van de getuige, negatieve gevolgen voor de waarheidsvinding, huisvesting, en langere doorlooptijden. Het huidige systeem werkt goed. Ook nu kan de rechter toestaan dat de verdediging of de verdachte aanwezig is bij specifieke verhoren.

De Rechtspraak pleit er voor om de huidige situatie, 'niet aanwezig, tenzij' te handhaven. Indien de omkering blijft bestaan, dan adviseert de Rechtspraak de afwijzingsgronden om verdachten niet aanwezig te laten zijn te verbreden (art. 2.10.29, 2e lid). De voorgestelde gronden bieden namelijk onvoldoende bescherming voor de getuige.

Uitgangspunt MK in hoger beroep

Het hoger beroep is de laatste feitelijke kans voor burgers en de samenleving om onjuiste beslissingen te herstellen, de zaak opnieuw te bepleiten en rechtseenheid en rechtsontwikkeling te bewerkstelligen, en verdient daarom in de regel een meervoudige kamer. De Rechtspraak stelt zich daarom op het standpunt dat het algemene uitgangspunt voor hoger beroep meervoudig beslissen moet zijn in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

Dit kan bereikt worden door het voorgestelde Boek 5 wijzigen door artikel 5.4.44 lid 2 te schrappen. Daarmee blijft de algemene verwijzingsregeling in Boek 1 (1.2.6 lid 3) gelden en niet het uitgangspunt dat bij een veroordeling door een enkelvoudige kamer in eerste aanleg ook in hoger beroep een oproeping voor de enkelvoudige kamer volgt. Maatwerk is dan mogelijk.

Procesafspraken – uitstel: geef ruimte aan praktijk

In de Eerste Aanvullingswet bij het nieuwe wetboek wordt een regeling getroffen voor het maken van procesafspraken: afspraken tussen de officier van justitie en de verdachte over het verloop van de strafprocedure of de wijze van afdoening van een strafzaak. De Rechtspraak vindt het zeer onverstandig de regeling voor procesafspraken nu reeds vast te stellen in de eerste aanvullingswet en pleit er krachtig voor dit in een later stadium in een afzonderlijk wetsvoorstel te doen. Eerst moet de rechtspraak tot verdere rechtsontwikkeling leiden. De invoering van procesafspraken is namelijk een wezenlijke ingreep in de aard van het Nederlandse strafproces, heeft principiële aspecten, kan, consequenties hebben voor de verhouding tussen de procesdeelnemers en dient daarom zorgvuldig te worden ingepast.

Procesafspraken zijn een relatief nieuw fenomeen in het strafrecht. Sinds het arrest van de Hoge Raad is er zekerheid dat procesafspraken volgens het huidig recht in principe toelaatbaar zijn en binnen welke kaders. Inmiddels worden er vaker (door de rechter aanvaarde) procesafspraken gemaakt, maar het heeft nog geen grote vlucht genomen. Langzamerhand wordt ervaring opgedaan met deze nieuwe procedurevorm. De verwachting is dat in de komende tijd meer zal uitkristalliseren voor welke soort zaken en onder welke omstandigheden procesafspraken vanuit het perspectief van een goede procesvoering werkelijk van toegevoegde waarde zijn, wat 'best practices' zijn bij zaken met slachtoffers en/of medeverdachten en ook welke knelpunten zich daarbij voordoen.